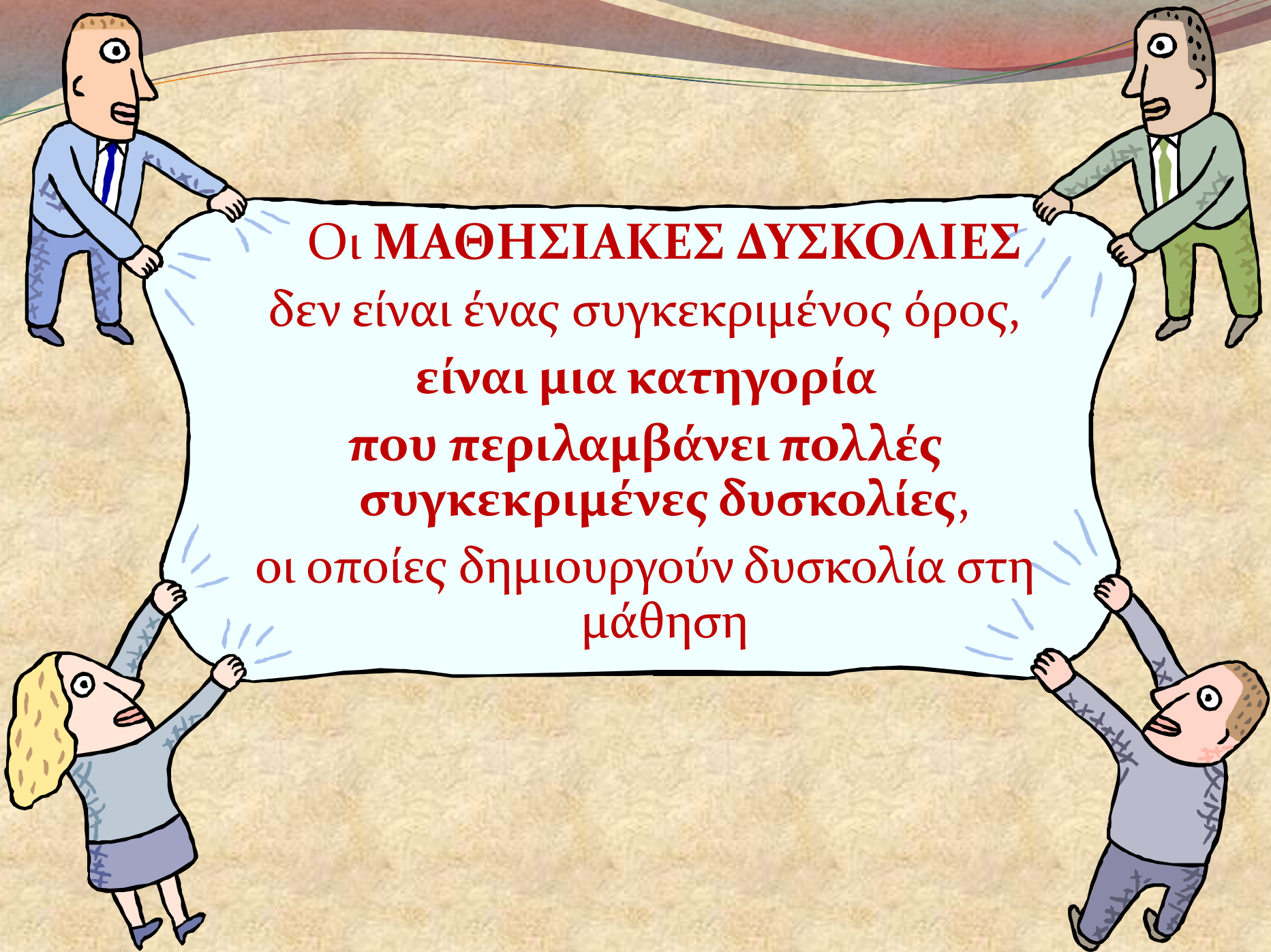

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Τζουβελέκης Π., Λευθήρη Κ., Σούμα Ε.,
Βασιλοπούλου Π., Αναγνώστου Η.,
Μιχαλοπούλου Δ., Χαραμποπούλου Ο.

ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΘΕΡΑΠΕΙΩΝ «ΠΡΑΞΙΣ & ΛΟΓΟΣ»
ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ

ΟΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ
δεν είναι ένας συγκεκριμένος όρος,
είναι μια κατηγορία
που περιλαμβάνει πολλές
συγκεκριμένες δυσκολίες,
οι οποίες δημιουργούν δυσκολία στη
μάθηση

ΟΡΙΣΜΟΣ

Μια διαταραχή που αφορά στην κατανόηση ή χρήση της γραπτής ή προφορικής γλώσσας και παρουσιάζεται ως δυσκολία στην ικανότητα ενός ατόμου **να ακούει, να σκέφτεται, να διαβάζει, να γράφει και να κάνει μαθηματικούς υπολογισμούς.**

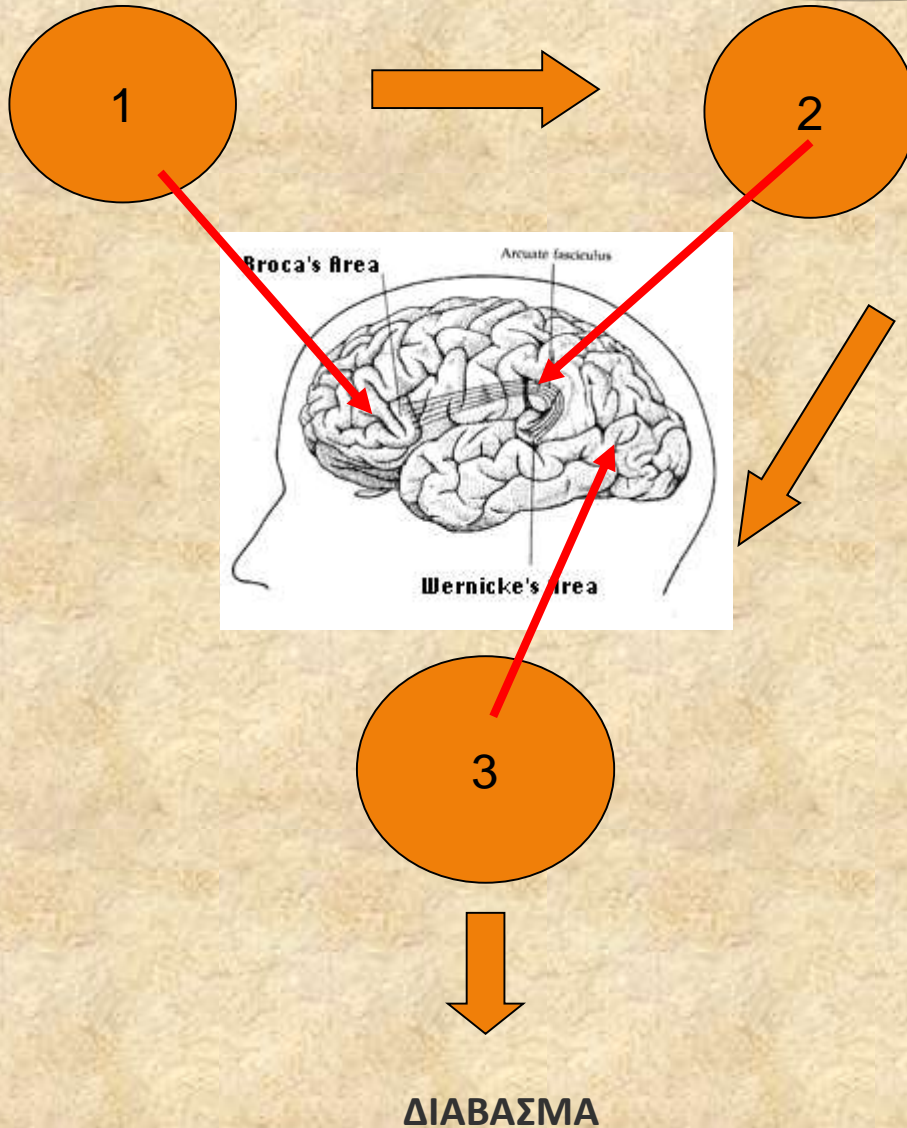
Δεν οφείλεται στα εξής:

- Δυσκολίες στην όραση
- Δυσκολίες στην ακοή
- Κινητικές δυσκολίες
- Νοητική στέρηση
- Συναισθηματικές δυσκολίες
- Περιβαλλοντικό, οικονομικό, πολιτιστικό μειονέκτημα

Κριτήρια Αξιολόγησης

- Μεγάλη διαφορά μεταξύ της απόδοσης του ατόμου και των πραγματικών του δυνατοτήτων
- Τεστ νοημοσύνης-εκπαιδευτικά τεστ
- Βαθμολογία

3 ΠΕΡΙΟΧΕΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ (ΑΡ) ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟΥ

ΔΑΙΒΣΕ ΤΟ ΓΗΡΟΓΡΑ! ΜΡΟΠΕΙΣ!

Σνφμύωα με μια έυρενα στο Πισήναπιμετο του Κμτρπιαίζ, δεν πεαίζι ρλόο με τι σριεά ενίαι τοθοπεμέτενα τα γταμάμρα σε μια λξέη, ακκρί το πώτρο και το ταελείτυο γάμρμα να ενίαι στη στωσή θσέη. Τα υλοπιόπα μροπούν να ενίαι σε τχίυεας θιέεσς και μροπετίε να δαβαιάεστε τις λιεξές χρωίς πλβημόρα. Ατυό γνίταιι γαιτί ο απρώνθονις εκέγλφοας δεν δαεβζιάι γάμρμα γάμρμα κθάε λξέη αλλά τη λξέη σαν σνύλοο. Ατίπτουεο, ε;

ΣΚΟΠΟΣ

Η παρουσίαση της διεπιστημονικής παρέμβασης για την ανάπτυξη των σχολικών επιδόσεων σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες.

ΥΛΙΚΟ

Μεταξύ των ετών 2003 – 2007
αξιολογήθηκαν πριν και μετά την παρέμβαση
61 παιδιά, ηλικίας 6,3 – 10,1 ετών
τα οποία φοιτούσαν στις τέσσερις πρώτες τάξεις του
δημοτικού και
εμφάνιζαν απόκλιση 1 – 2 έτη στη σχολική επίδοση.

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ Ι

Τα παιδιά παρουσίαζαν διάσπαση προσοχής -
παρορμητικότητα και ελλείμματα στους εξής τομείς:

- λεπτή κινητικότητα
- οπτικοκινητικό συντονισμό και τις γραφοκινητικές δεξιότητες
- γραφοκινητική ενημερότητα
- λεξιλόγιο
- μορφοσυντακτική δομή του λόγου
- χωροχρονικό προσανατολισμό
- μνήμη

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΙΙ

Ανεπαρκείς – χαμηλές επιδόσεις

- Ανάγνωση
- Γραφή
- Ορθογραφία
- Μαθηματικά
- Κατανόηση κειμένου

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Διάβασμα

- Δυσκολία στην αποκωδικοποίηση ή στην **αναγνώριση των λέξεων**, (παραλείψεις, αντιστροφές, αντιμεταθέσεις γραμμάτων ή και λέξεων)
- Διαβάζει ένα-ένα τα γράμματα ή **συλλαβίζει**
- Δυσκολία στον εντοπισμό του κεντρικού νοήματος ενός κειμένου ή παραγράφου
- Χάνει τη σειρά που διαβάζει μέσα σε ένα κείμενο
- **Δεν τονίζει** σωστά και δεν τηρεί τα σημεία στίξης
- Δυσκολία να κατανοήσει και να «συγκρατήσει» πράγματα που έχει διαβάσει
- Διαβάζει μόνο την αρχή ή μόνο το τέλος ή την αρχή και το τέλος μιας λέξης **παραλείποντας** τις μεσαίες συλλαβές

Γραφή

- Συχνά **ορθογραφικά λάθη** -αντικαθιστά κάποια γράμματα με άλλα, παραλείπει ή προσθέτει γράμματα και συλλαβές (ασυνεπή λάθη)
- Δεν τηρεί τις αποστάσεις μεταξύ των λέξεων
- Κάνει μίξη κεφαλαίων και μικρών
- Δυσκολεύεται στην **δομή της πρότασης**, φτωχή γραμματική
- Έλλειψη στην **δομή της έκθεση**, στην ανάπτυξη των ιδεών, και στην ποσότητα του γραπτού
- Αδέξιος **τρόπος γραφής**– Δυσκολεύεται στο σχηματισμό των γραμμάτων και στην οργάνωση του γραπτού του στο χώρο (π.χ. γράφει πάνω ή κάτω από τη γραμμή του τετραδίου)
- **Μεγάλη δυσκολία** να ξεκινήσει το γράψιμο

Μαθηματικά

- Μπερδεύει ή αντιστρέφει τους αριθμούς και τα μαθηματικά σύμβολα
- Δυσκολεύεται στην στοίχιση των αριθμών σε στήλες
- Δυσκολεύεται στην **κατανόηση** μαθηματικών όρων και εννοιών
- Δυσκολεύεται στην **αποκωδικοποίηση** και κατανόηση αριθμητικών συμβόλων
- Δυσκολεύεται στην **κατανόηση** αριθμητικών προβλημάτων και επίλυση τους
- Δυσκολεύεται στην **απομνημόνευση** της προπαίδειας, τις ακολουθίες αριθμών, και μαθηματικών βημάτων

Γνώση και Μνήμη

- Χρήση λανθασμένων τρόπων αποστήθισης
- Χρήση ακατάλληλων μεθόδων για μάθηση
- Λανθασμένη χρήση σωστών στρατηγικών

Κοινωνικές δεξιότητες

- Δυσκολεύεται να **«διαβάσει»** τις εκφράσεις του προσώπου και τη γλώσσα του σώματος
- Δυσκολεύεται να καταλάβει τον **σαρκασμό** και το **χιούμορ**
- Φαίνεται **αποπροσανατολισμένος με τον χρόνο** (συνήθως αργεί να έρθει στο μάθημα, ή έρχεται πολύ νωρίς, αδυνατεί να τελειώσει τις εργασίες την κατάλληλη στιγμή)
- Παρουσιάζει **υπερβολικό άγχος, θυμό, ή στενοχώρια**

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ Ι

Συνδυασμένη παρέμβαση που περιλαμβάνει :

- Εργοθεραπεία
- Λογοθεραπεία
- Ειδικό μαθησιακό πρόγραμμα

Διάρκεια παρέμβασης : 4 – 24 μήνες

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΙΙ

ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Στοχεύει στη γνωστική και αισθητικοκινητική ανάπτυξη, στη συγκέντρωση προσοχής και στη σφαιρική οργάνωση του παιδιού προκειμένου να καταστεί λειτουργικό σε όλους τους τομείς της ανάπτυξής του.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη των απαιτούμενων γραφοκινητικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη γραφή και ανάγνωση.

ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Στοχεύει στην αξιολόγηση και θεραπεία ενός μεγάλου φάσματος διαταραχών λόγου, ομιλίας και φωνής που μπορεί να προκύπτουν από αναπτυξιακά, ψυχολογικά, οργανικά ή νευρολογικά προβλήματα ή αισθητηριακές δυσλειτουργίες (π.χ. προβλήματα ακοής) και αναπτύσσει τις επικοινωνιακές δεξιότητες.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ

Στοχεύει στην καλύτερη δυνατή ανταπόκριση του μαθητή στην τρέχουσα σχολική πραγματικότητα και τον βοηθάει:

- Να συγκεντρώνεται η προσοχή του όσο γίνεται περισσότερο στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται.
- Να αναπτυχθεί η βραχυπρόθεσμη/μακροπρόθεσμη μνήμη μέσα από δραστηριότητες και παιχνίδια..
- Να μπορεί να κάνει ομαδοποιήσεις/κατηγοριοποιήσεις επειδή δεν μπορεί να οργανώσει εύκολα την πληροφορία.
- Να μπορεί να οργανώνει την σκέψη του και να γενικεύει αυτά που μαθαίνει σε άλλες καταστάσεις υπό άλλες συνθήκες
- Να κατακτήσει τεχνικές και τρόπους μάθησης.
- Να μην αποσυντονίζεται όταν του ζητείται κάτι γενικό και αόριστο.
- Να μπορεί να ακολουθήσει το ρυθμό της τάξης.
- Να μπορεί να παίρνει πρωτοβουλίες.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Ι

Χρήση 4 διαγνωστικών δοκιμασιών πριν και μετά την Παρέμβαση:

Miller Asses

αξιολογεί
αισθητηριακές,
κινητικές, νοητικές και
συνδυασμένες
ικανότητες

D.T.V.P. - 2

ελέγχει την ικανότητα
αντιγραφής και
διάκρισης
συγκεκριμένων
σχημάτων αυξανόμενης
οπτικοκινητικής
δυσκολίας

De Gangi-Berk Test of Sensory Integration

ελέγχει την αδρή και
λεπτή κινητικότητα
καθώς και την
επιδεξιότητα των
κινήσεων

Αθηνά Τεστ

διάγνωση δυσκολιών μάθησης,
αξιολογεί ποσοτικά και
ποιοτικά γενικές δεξιότητες
(νοητική ικανότητα, μνήμη
ακολουθιών, ολοκλήρωση
παραστάσεων,
γραφοφωολογική
ενημερότητα, οπτικοκινητικός
συντονισμός, αντίληψη δεξιού
- αριστερού, πλευρίωση)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΙΙ

T.V.P.S.-R

ελέγχει την ικανότητα αντίληψης μη γλωσσικών συμβόλων (σχημάτων). Εξετάζει την οπτική διάκριση, μνήμη, ολοκλήρωση – διάκριση φόντου, διατήρηση φόρμας

Τεστ Ανίχνευσης Αναγνωστικής Ικανότητας

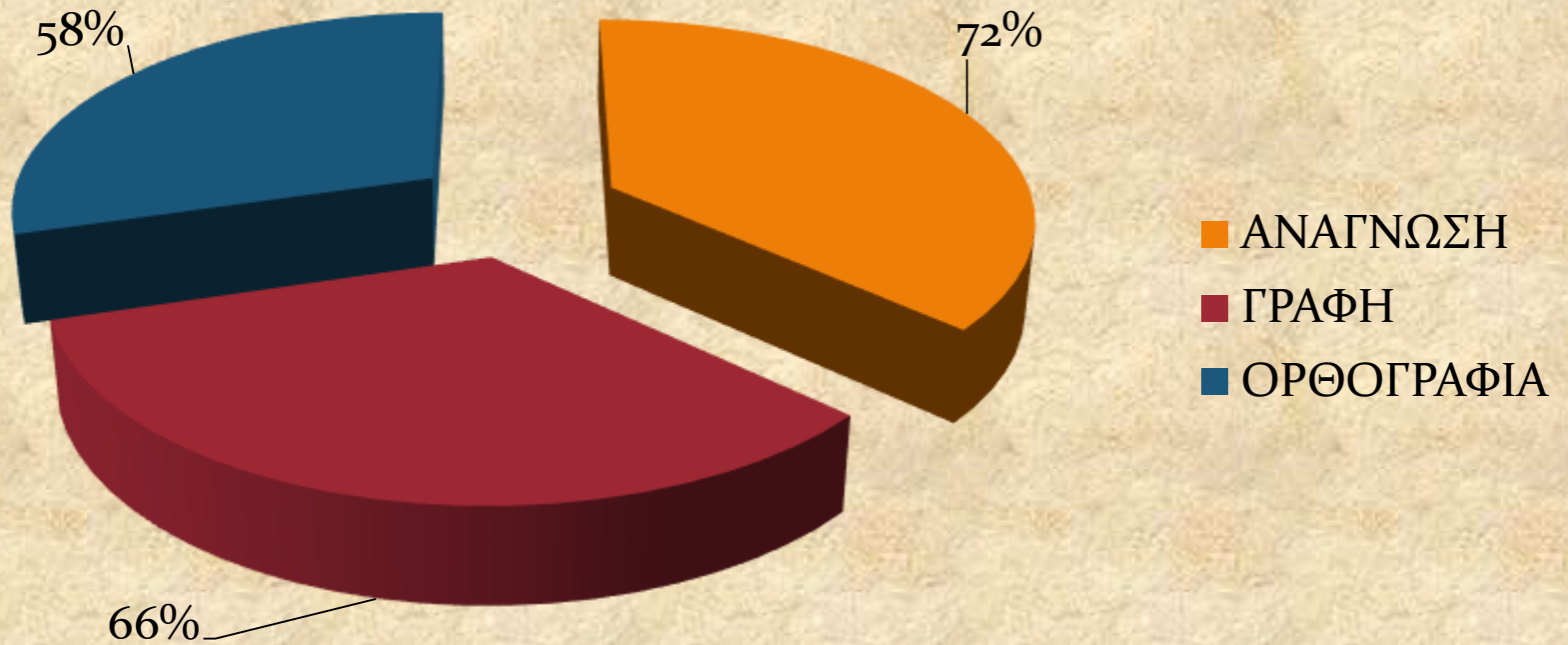
Τάφα Ε.

Δοκιμασίες Ανάλυσης Λαθών (ανάγνωση – ορθογραφία – γραφή)

ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΛΑΘΗ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα παιδιά παρουσίασαν στο σύνολό τους

- στην ανάγνωση έως και **72%** λιγότερα λάθη
- στη γραφή έως και **66%** λιγότερα λάθη
- στην ορθογραφία έως και **58%** λιγότερα λάθη

Το **51%** των παιδιών προσέγγισε σε επιδόσεις το επίπεδο της τάξης που αντιστοιχεί στη χρονολογική τους ηλικία.

Οι δυσκολίες στο λόγο και στον οπτικοκινητικό συντονισμό **ελαχιστοποιήθηκαν** ώστε να μην παρεμποδίζεται η σχολική πρόοδος.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

1. Χρησιμοποιήστε διάφορα υλικά.
2. Γράψτε τα γράμματα στον αέρα, σκαλίστε τα σε ξύλο, κόψτε τα σε χαρτόνι, ζωγραφίστε τα.
3. Χρησιμοποιείτε διάφορα χρώματα.
4. Δημιουργήστε ένα λεπτομερές πρόγραμμα των δραστηριοτήτων μέσα στην εβδομάδα, την ημέρα και το μάθημα.
5. Βάλτε τη διδασκαλία σε ένα πλαίσιο: πριν- τώρα-μετά.
6. Όραση-κίνηση-αφή-ακοή.
7. Χρησιμοποιείτε διάφορα οπτικά υλικά: προτζέκτορα, slides, κομπιούτερ, ταινίες, φωτογραφίες, εικόνες.
8. Χρησιμοποιείτε πρόγραμμα word που να έχει πρόβλεψη λέξεων.
9. Τεχνικές διαβάσματος πριν από ένα τέστ. Προετοιμασία στις συνθήκες του τεστ.
10. Γραπτές και προφορικές αναγγελίες για αλλαγές στο πρόγραμμα.
11. Θεατρικό παιχνίδι: Βοηθά στη μάθηση μέσω κίνησης και «ζωντανεύει» της ιδέες.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ...

Διάσπαση Προσοχής και Υπερκινητικότητα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- **Διάσπαση Προσοχής:** κυρίως σημάδια έλλειψης προσοχής
- **Υπερκινητικότητα:** κυρίως σημάδια υπερκινητικότητας και παρορμητικότητας
- **Συνδυασμός Διάσπασης προσοχής και Υπερκινητικότητας:** κυρίως σημάδια υπερκινητικότητας, παρορμητικότητας και διάσπασης προσοχής

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Διάσπαση Προσοχής
Υπερκινητικότητα
Παρορμητικότητα

ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

- Δυσκολία στην διαχείριση του σχολικού υλικού (τετράδια, σημειώσεις, βιβλία, κ.λπ.)
- Ξεχνά εύκολα (αντικείμενα ή υποχρεώσεις)
- Έχει προβλήματα στη διαχείριση του χρόνου
- Δεν προσέχει λεπτομέρειες
- Δεν συγκεντρώνεται για πολύ ώρα
- Δεν φαίνεται να προσέχει όταν του μιλάει κάποιος
- Διασπάτε εύκολα η προσοχή του από θορύβους και εξωτερικά ερεθίσματα

ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Σηκώνεται από την καρέκλα του συχνά
- Ενώ κάθεται «παίζει» συνεχώς με αντικείμενα και δείχνει να έχει νευρικότητα
- Δυσκολία να δουλεύει ή να παίζει με ησυχία
- Μιλάει συνεχώς

ΠΑΡΟΡΜΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Δεν περιμένει τη σειρά του
- Συχνά διακόπτει τους άλλους όταν μιλούν
- Παρεμβαίνει απρόσκλητο στις δραστηριότητες άλλων

Επιμέρους Χαρακτηριστικά:

- Περισσότερα από ένα **πλαίσια/χώροι**
- Διάρκεια μεγαλύτερη από **6 μήνες**
- Παρουσιάζεται πριν από την ηλικία των **7 ετών**
- Η συμπεριφορά πρέπει να είναι ακατάλληλη, **ανάλογα με την ηλικία** του παιδιού

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

- Εξάσκηση σε τεχνικές **αυτό-ελέγχου, αυτό-διόρθωσης**
- Διδασκαλία τρόπων **οργάνωσης**
- **Ήσυχο περιβάλλον**, κοντά στην έδρα, μακριά από περισπασμούς
- Επαναλαμβανόμενες **ρουτίνες**
- Εστίαση της προσοχής πριν το ξεκίνημα κάθε δραστηριότητας
- **Συχνά διαλείμματα** και ευκαιρίες για κίνηση
- Όλες οι εργασίες - δραστηριότητες, να είναι «σπασμένες» σε **μικρά βήματα**
- **Καταγραφή «βημάτων»** για την ολοκλήρωση μιας δραστηριότητας
- Συγκεκριμένη και σταθερή θέση για τα πράγματα στην τάξη, στο σπίτι